ל) ותוספתה ספ"ה ב"ב כד: מ) [מוספמו ספי לי כיל. מכות יב.], ב) [לעיל ג:], ג) [מכות י. ע"ש], ד) [מגילה ג: ושם היא מימרא דר' יהושע בן לוי], ה) [בהר פרק ו], 1) [ויקרא כה], 1) [לעיל כו:],

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואימא בית וחלר בית וחצר ח"כ ליכמוב: יונ וווצו מיל כיכנוני. ב) רש"י ד"ה אין דברים בו' אבי אמו לוי ס"ל רבנן מ״ה ואלא כמאן כו׳ וקל :פריך

מוסף רש"י אין עושין שדה. של לויס, מגרש. שנתנו ללוים חלפים לאה סביב העיר, כדכתיב אמה סביב העיר, כדכתיב (במדבר לה) ומדותם מחוץ לעיר את פאת קדמה אלפים באמה, וכתיב מקיר העיר וחולה אלף אמה וגוי, הא כילד, אלף אמה מגרש, שאין בו לא בית ולא שדה, והשאר שדות וכרמים (חבות יב). מוכרין לעולם. אפילו בשנת היובל עצמה אם מכרו קרקע שלהם מכורה היא, ואילו גבי ישראל מניא בגמ' בפ' והמעות חוזרין, וגבי כהנים תנן מוכרין לעולם, דמכורה תנן מוברין לעולם, דמכורה ויולאה והמעוח שלהן, דהא ליכא למימר דלא הדרא ארשייהו ביוגל, דודאי הדרא, דכמיב ואשר יגאל מן הלוים, ואמרינן בפ' במרא (שם) ממכרו יולא במנם (עיניד ממכרו יולא במנם (עיניד י וגואליו לעולם אם מכרו שדה גואלין אותה מיד, וישראל אינו מותר לגאול פחות מב' שנים כדכתיב במספר שני מצ' שנים לכתיב מתספר שני מכולות ימכר לך (שם). ערים מכולות ימכר לך (שם). ערים הללו. ערי מקלע, אין עושין אותן לא כפרים קטנים. לפי שאין מזונות מלויין שם, ולא כרכים מלויין שם, ולא כרכים ישרל נקבלים שם זמיד ויהא רגל גואל הדם מלויה ויארוב לו (מכות י.). בית מושב עיר חומה. בית מושב של עיר חומה, בית מושב של עיר חומה, ילא שישב ולבסוף הוקף. שנתיישב תחלה בבתים ולבסוף

רבינו גרשום

מתני': ואלו הן כתי החצרים. שיש להן דין זה: שתי חצרות של [ב'] כ' בתים אף צל פי שמוקפות. דינן כבתי חצרים ככפרים שאין להם חומה אבל פחות ל) מכאן אינן כבתי חצרים: גמ': בתי חצרים. משמע כפרים שאין להם חומה: [מה ת"ל שאין הם חומה שאע"פ שיש להם חומה מוקפות מימות יהושע כמי שאין להם חומה דמו שאינז בתורת בתי ערי חומה: יהיינו ב' בתים וב' חצרות ולא שיהו ב׳ בתים בכל חצר: . ... א"ב. דבית אחד כלבד בחצר: ליכתוב חצרים. ולא בעי למכתב בתי דסתם חצר אינה בלא בית אחד: לא ההוא חצר שאין בו בית לא מקרי חצר שאין בו ביוניא מקרי וזמו אלא קרפף ומדאצטריך למיכתב בתי וחצרים ש״מ דב׳ חצרות של ב׳ ב׳ בתים: מתני': ישראל שירש את אבי אמו לוי] אינו גואל כסדר הזה. כענין שאר ישראל בותבר' שסי חלרום. עיר שאין בה אלא שתי חלירות: גבו' איני וכרמים כדכתיב (שם) ומדותם מחוץ לעיר וגו' לא מהם אלף אמה יודע שאין להן חומה. דבתי החלרים משמע שאינו בעיר יו אלא יישוב מגרש והשאר שדות וכרמים. מגרש פנוי מכלום ואין בו בית ואין זורעין אותן אלא נוי הוא לעיר: אין עושין שדה מגרש. משום יישוב ארן ישראל והיינו חורבן שממעט את הזריעה: ולא מגרש שדה. שמחריב את נוי העיר: מגרש אין

עושין עיר. שיעשו בו בתים שחין עיר נאה בלא מגרש וכ"ש שאין עושין עיר מגרש שאין מחריבין את יישוב העיר: מוכרין לעולם. אפילו בשנת היובל עלמה כך שמעתי וקשיא לי אמאי הא כי היכי דפליגי רב ושמואל בריש פירהא ולעיל כנו:) בישראל שמכר שדהו בשנת היובל עלמה ה"נ איכא לפלוגי הכא ולמימר ק"ו מכורה כבר יוצאה עכשיו מון דהא אמרינן לעיל (דף כח.) דממכרו של לוי חוזר בשנת היובל. וכמדומה לי דאיידי דתנא באידך פירקא י מקדישין לעולם וגואלין לעולם תנא נמי הכא יוו: גואלין לעולם. שאין בתי ערי חומה שלהן נחלטין: גב' יכול אף זה. לוי כן שאם מכר שדה אחותו אותן אלף אמה שחוך למגרש שלא יהא מותר לגאול בפחות משתי שנים: לפי שנאמר. במקדים שדה אחווה וגאלה אחר מיד הקדש דבשנת היובל יולאה לכהנים כדכתיב והיה השדה וגו': יכול אף. לוי כן אם הקדים שדה ולא גאלה יפסידנה ביובל ת"ל גאולת עולם וגו': ערים הללו. הניתנים ללוים: אין עושין יח ערים קטנים. לפי שהן ערי מקלט ובעינן שיהא שם יישוב לבית מנוס לרולחים: ולא כרכים גדולים. לפי שמתקבלין שם מכל מקומות לסחורה ותהא רגל גואל הדם מלויה שם ויארוב את הרולח ויהרגנו: אלא עיירות בינוניות. בלא חומה: כאן שהוקף ולבסוף ישב. לא משכחת בהו בלוים כדהאמרת אבל ישב ולבסוף הוקף משכחת בהו שלאחר שניתנו להם ביתי יהושע היקיפוה הם: וכי האי גוונא. דישב ולבסוף הוקף מי הוי חומה דאלטריך קרא למעוטיה: בית מושב עיר חומה. בית שהושב ונבנה ישו עיר חומה דמשמע שהוקף ולבסוף ישב: יכול אפילו הקיפוה ישראל. לחתר שכבשו את הארץ ואפילו קודם שישבו בה: ונחמר להלו חומה. (דברים ג) כל אלה ערים בצורות וגו': לאחר מכן. לאחר שכיבשום ישראל: מרגמה רב סלא. לעולם כשהוקף ולבסוף ישב ודקשיא לך עיירות הללו אין עושין אותן כו': כגון

שנפלו להן. בגורל בימי יהושע:

כו

חלירות הסמוכות: כמי שאין להן חומה. הואיל ואין בה כדי עיר: וכמה. הן דלא ליחשוב חומה דידהו כעיר חומה שתי חלרות וכו':

המוכר שדהו פרק תשיעי ערכין

אימא בים וחלר בים וחלר. אבל אי ידענא דאין חלר בלא בית: שאם מכרה שתהא נחלטת ללוקח רחמנא: גבו וקא פריך אינו גואל כסדר הזה כישראל אלא כמאן כבן יכולני לומר לוי שמכר לישראל יגאלנה

אלעזר במה דברים אמורים בערי הַלוים אבל שירש את אבי אמו לוי שהרי ישראל בערי ישראל עושין וכו' דכולי עלמא מיהא גמור הוא: מהנר' שדה מגרש. בדלוים לא משניגן מנא הני מילי אמר רבי מגרש הוי אלף אמה סביב לעיר אלעזר דאמר קרא ושדה מגרש עריהם לא מדכתיב (במדבר לה) מקיר העיר וחולה אלף אמה סביב וחוץ לאומו אלף היה להם ללוים אלף אמה לשדות ימכר מאי לא ימכר אילימא לא ימכר כלל והא מדכתיב גאולת עולם תהיה ללוים מכלל דמובני אלא מאי לא ימכר לא ישנה: הכהנים והלוים מוכרין לעולם וגואלין לעולם: ת"ר גאולת עולם תהיה ללוים מה ת"ל לפי שנאמר יבמספר שני תבואות ימכר לך יכול אף זה כן תלמוד לוִמר גאָולת עולם תהיה ללוים יו לפי שנאמר יוהיה השדה בצאתו ביובל קורש לה' יכול אף זה כן ת"ל גאולת עולם תהיה ללוים ₪ לפי שנאמר ״וקם הבית אשר בעיר אשר לו חומה לצמיתות יכול אף זה כן ת"ל גאולת עולם תהיה ללוים בשלמא הני תרתי לחיי אלא בתי ערי חומה ללוים מי אית להו והתניא ©ערים הללו ^האין עושין אותן לא © כפרים קטנים ולא כרכים גדולים אלא עיירות בינוניות אמר רב כהנא לא קשיא כאן שהוקף ולבסוף ישב כאן שִישב ולבסוף ְהוקף וכי הָאי גוונא מי הויאָ חומה והתניא *ואיש כי ימכר בית מושב עיר חומה סישהוקף ולבסוף ישב ולא שישב ולבסוף הוקף יכול אפילו הקיפוה ישראל נאמר כאן חומה ונאמר להלן חומה מה להלן עובדי כוכבים אף כאן עובדי כוכבים יכול אפילו הקיפוה עובדי כוכבים לאחר מכן נאמר ינו להלן חומה ונאמר כאן חומה מה להלן עובדי כוכבים קודם לכן

מתני' אואלו הן בתי החצרים שני חצרים של שני בתים אע"פ לו שמוקפת חומה מימות יהושע בן נון הרי הן כבתי חצרים: **גמ'** ת"ר ממשמע שנאמר יבתי החצרים איני יודע שאין להם חומה מה ת"ל אשר אין להם חומה כן אף על פי שיש להם חומה כמי שאיז להם חומה יו וכמה בתים שנים חצירות שנים שתי חצירות של שני זו בתים ואימא בית הוחצר (6) אם כן ליכתוב רחמנא חצרים וכי תימא אי כתב רחמנא חצרים חצר בלא בית משמע ההוא קרפף איקרי: מתני' ישראל שירש אבי אמו לוי אינו גואל כסדר הזה וכן לוי שירש את אבי אמו ישראל אינו גואל כסדר הזה שנאמר בי בתי ערי הלוים היא אחוותם עד שיהא לוי וערי הלוים דברי רבי וחכמים אומרים בערי אלא בערים הללו אמורים אלא בערי הלוים: גמ' ואלא כמאן כבן לוי והדר תני עד שיהא לוי וערי הלוים אימא אינו גואל אלא כסדר הזה עד שיהא לוי וערי הלוים דברי רבי בשלמא ערי הלוים דכתיב כי בתי ערי הלוים אלא לוי מגלן דכתיב ואשר יגאל מן הלוים זו תניא ואשר יגאל מן הלוים זו יכול לוי מישראל יגאל שזה יפה כחו וזה הורע כחו אבל לוי מלוי לא שזה יפה כחו וזה יפה כחו תלמוד לומר יו מן הלוים מן הלוים ולא כל הלוים פרט לבן לוי ממזר ונתין וחכמים אומרים אין דברים הללו אמורים אלא בערי הלוים אבל עד שיהא לוי לא אמרינן: מתני' ⁶ אין עושין שדה מגרש ולא מגרש שדה ולא מגרש עיר ולא עיר מגרש אמר רבי אלעזר במה דברים אמורים בערי הלוים אבל בערי ישראל עושין שדה מגרש עו (ולא) מגרש שדה מגרש עיר ולא עיר מגרש שלא יחריבו את ערי ישראל סיהכהנים והלוים מוכרין לעולם וגואלין לעולם שנאמר נאולת עולם תהיה ללוים: גמ' אמר רבי

בג א מיי׳ פי״ב מהלכות שמיטה ויובל הל' יד: בד ב מיי פי"ג מהל' שמיטה ויובל הל' ח נה גמיי שם הלי דה: בה גמיי שם הלי דה:

איכא שני בתים בכל חצר הוו כעיר חומה ולא הוו כבתי החלרים: א"כ ליכתוב חלרים. ולא ליכתוב בתי בותבר' ישראל שירש. בתי ערי חומה מאבי אמו לוי אינו גואל כסדר הזה לסוף שנה אלא לעולם גואלה כלוי דכתיב בהו (ויקרא כה) גאולת עולם מהיה ללוים: עד שיהת. הוא המוכר לוי לאפוקי ישראל שירש את אבי אמו לוי דאינו גואל כלוי: וערי הלוים. מערים שניתנו ללוים בימי יהושע לאפוקי בן לוי שירש את אבי אמו ישראל דאינו גואל כלוי. והשתא השיא רישה לסיפה ובגמ׳ מתרץ לה: הין דברים הללו. דגאולת עולם אמורים אלא בערי הלוים אבל עד שיהא לוי לא בעינו דישראל שירש את אבי אמו לוי ידו מודו (כ) רבנן דגואל כלוי הואיל ומערי הלוים היא זו אבל בבו לוי שירש את אבי אמו ישראל מודו רבנו דאינו גואל כלוי דבערי הלוים חלא לוי בתמיה והא תני סיפא עד שיהא לוי כו': בשלמה ערי הלוים. בעינן לאפוקי בן לוי שירש את ישראל כדכתיב ערי הלוים: אלא לוי מנלן. דבעינן שיהא לוי לאפוקי ישראל שירש את אבי אמו לוי: ואשר יגאל מן הלוים. דמשמע למקצת לוים נחתי רשות לגאול ולא לכולם: ופניא. דדרשינן הכי. ה"ג לה בתורת כהנים 🕫 מן הלוים מה ת"ל שיכול לוי מישראל יגאל כלומר אי לא כתב אלא גאולת עולם תהיה ללוים לעולם שישראל הורע כחו בממכרו דנחלטת לסוף שנה: ווה יפה כחו. דכתיב י גאולת עולם וגו׳ אבל לוי שמכר ללוי לא יגאל אלא תיחלט לסוף שנה: מ"ל מוז מן הלוים. פרט לבן לוי שבא מן הממזרת ומן הנתינה וכ"ש ישראל

אף כאן עובדי כוכבים קודם לכן תרגמה רב יוסף בריה דרב סלא חסידא קמיה דרב פפא כגון שנפלו להן

תורה אור השלם

: סלכה

נה ג מייי שם הכי ד ה: גו ד מיי פ"ד מהלכות ערכין הלכה כא: ה [מיי' פ"ח מהל' רולח הלכה ח]: גז ו מיי פייצ מהל' שמיטה

עין משפם

נר מצוה

:מן:

1. וּבָתֵּי הַחֲצֵרִים אֲשֵׁר אֵין

1. ובְתִּי הַחַצְרִים אָשֶׁר אַין לְּהַם חְמָהְ הַבְּיב עַל שְׁדָה הַאָרְץ יִחְשׁב גָּאלָה תַהְיה לו וביבל יַצָא: ויקרא כה לא ביבל פי בְּתִי עְרִי הַלְוּים הוא אַחְוְתָם בְּתוֹךְ בְיביל פי בְּתִי עְרִי בְּיַי מִשְרָאל: ויקרא כה לג הלוים הוא אַחְוָתם בְּתוֹךְ אַחותם גאלה עלם תהיה אַחותם גאלה עלם תהיה אחזתם גאלת עולם תהיה אָחָזְתָם גְּאָלָת עולֶם תִּקְיֶה לַלְנִים: ויקרא כה לב 4. וּשְׁדֵּה מִגְרִשׁ עָרִיהֶם לֹא יִמְבֵּר כִּי אֲחָזְת עולֶם הוא לָהָם: ויקרא כה לד 5. בְּמִסְפַּר שְׁנִים אַחַר ל. במספר שנים אחר בידובל תקנה מאת עמיתף בידובל תקנה מאת עמיתף לך: וייקרא כה טו החבר כל קדש ליי וייקרא כה טו החבר כל בקד ליי בידוב ליי וייקרא כה טו החבר כל בקד תייקה ביבל ליי שנה תמיקה וקם הבידו אשר בידו אורתיו לא ניצא ביבל: לקנה אתו לא ניצא ביבל: לדרתיו לא ניצא ביבל:

ויקרא כה ל ואָישׁ כִּי יִמְכֵּר בֵּית שַב עיר חוֹמָה וְהָיְתָה גאלתו עד תם שנת ממכרו מים תהיה גאלתו:

גליון הש"ם

מתני' אין עושין שרח. עיין טורי אכן מגילה דף י

שינויי נוםחאות

א] בסדר המשנה שמוקפין, ב] חומה שאף על פי (ש"מ), ג] חומה דמי וכמה הן בתים (ש"מ), ד] שלשני שני הן בתים (ש"ח), זו פנטני שני בתים (ש"ח), סן וחלור בית בתים (ש"ח), סן וחלור בית וחצר א"כ (ש"ח), וז ותנים וטלב יגלל מן הלוים, מ"ח אינו ברים כן (ש"ח), אבל רש"י גרים כן (ש"ח), און לומר ואשר יגאל מן זן לומר ואשר יגאל מן חן לותר המשר יבגאל מן (שיח., טן רשים ייג, קן לוים מייק מיין, קן לוים טירים קטנים (מיבת כפרים כמחק (שיח., יבן למתר כאן מיים., יבן למתר כאן מותר מותר והלתר להדין חומר מה עד הוותר מותר הדים, ידן לוי גראל כלוי (שיח.), אן באר מותר מותר מותר מיים, ידן לוי גראל כלוי (שיח.) שון מ"ל הששר יבאל מן ורשאלר מתחקן (שיח.) שון מ"ל האשר יבאל מן וורשת מ"ל האשר יבאל מן שמינוי שאינוי שאינוי שהוותר מון מ"ל וו שמינוי שאינוי שאינוי שהוו שרים וו שכחון שמינוי שאינוי (ש"מ), **טו**] עכשיו שאינה מכורה אינו דין שלא תמכר דהל (ש"מ), יו] הכל מוכרין לעולם וגואלין מוכרין לעולם (גואלין לעולם [הס"ד ומה"ד:] גואלין (ש"ח), יק] עושין אותן קטנים יטו ונדנה בנויר חומה מייח

א) לכאורה משמע דהסנא בא למעט יותר מכאן דאינו כבתי חלירות ואולי דטס"ה ול"ל אבל יותר מכאן ול"ע. ב) נראה דל"ל לית להו ללוים אלא היו שובריו חומתו וכוי.